ਖੁਮਾਨ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1283/2019)

ਅਗਸਤ 27,2019

[ਆਰ. ਭਾਨੂਮਥੀ ਅਤੇ ਏ. ਐੱਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਧਾਰਾ 302-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 - ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ)-ਕਤਲ-ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਚਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ-ਇੱਕ ਤਿੱਖੀ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 302 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਯੂ/ਐਸ. 3(2)(ਵੀ) ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ-ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ-ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕਿਹਾ: ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਛੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ-ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਅਪਵਾਦ 4 ਤੋਂ ਐਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। 300 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. -ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਯੂ/ਐਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ। 302 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਯੂ/ਐੱਸ. ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 304 ਭਾਗ-II. ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.-ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਇਸ

ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਜ਼ਾ ਯੂ/ਐੱਸ. 3(2)(ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਕਾਨੂੰਨ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

ਰੱਖਿਆਃ 1. ਇਹ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਇੱਕ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਲੜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਮੁੱਦੇ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ। ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਛੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹਥਿਆਰ ਕੁਹਾੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸੇ ਭਾਵ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਇੱਕ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਪਵਾਦ 4 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 300 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਵੇਗੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ II ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10] [275- ਡੀ- ਐੱਫ]

2. ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮ੍ਰਿਤਕ "ਖੰਗਰ" ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦੀ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਨਾਮ "ਖੰਗਰ" ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 11] [275-ਜੀ-ਐੱਚ]

3. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਸ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੀੜਤ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ

ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਐਕਟ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ "ਖੰਗਰ"-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12,13] [276-ਐੱਫ; 277-ਬੀ-ਸੀ]

ਦਿਨੇਸ਼ ਉਰਫ ਬੁੱਧ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2006) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 771 : [2006] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 793-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2006] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 793 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪੈਰਾ 13

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1283/2019

2006 ਦੇ ਸੀ. ਆਰ. ਏ. ਨੰਬਰ 799 ਵਿੱਚ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਐਮ. ਪੀ. ਬੈਂਚ ਦੇ ਮਿਤੀ 02.02.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਡਾ. ਜੇ. ਪੀ. ਢਾਂਡਾ, ਰਾਣੀ ਢਾਂਡਾ, ਵਿਨੀਤ ਢਾਂਡਾ, ਐੱਨ. ਏ. ਉਸਮਾਨੀ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੀਖਰਾ, ਏ. ਏ. ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਵੇਰੀ ਵਤਸ, ਰਾਹੁਲ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ, ਜੇ. ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ 2006 ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ 2006 ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ

(ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ - ਲਗਭਗ 11 ਵਜੇ 14.08.2005 ਉੱਤੇਃ 00 ਏ. ਐੱਮ., ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਰਾਜਾਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਰਘੁਵੀਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2), ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਦਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਨਾਲ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਸ਼ੂ ਚਰਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਖੁਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਲਈ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ' ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੋ ਖੰਗਰ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਠਾਕੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ' ਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਅਤੇ ਬਦਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਏ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜਾਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਨੇ ਦੇਹਾਤੀ ਨਲਿਸ਼ੀ/ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਸਾਬਕਾ-ਪੀ1) ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪਰਾਧ ਕੇਸ No.306/2005 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-5) ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਸਾਬਕਾਪੀ10) ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੂਨ ਵਗਣ ਕਾਰਨ ਸਦਮਾ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

4. ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਤਿੰਨ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਰਾਜਾਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਰਘੂਵੀਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਅਤੇ ਬਦਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰ. ਸੀ. ਭੋਜ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਚਾਰਜ (ਪੀਡਬਲਯੂ-4), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਹਤੀ ਨਲਿਸ਼ੀ (ਸਾਬਕਾ-ਪੀ1), ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-5) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਤਹਿਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 1000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

5. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਰੀ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੰਵਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਅ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੁਰੰਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. (ਸਾਬਕਾ-ਪੀ9) ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2)(ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੱਕ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਖੰਗਰ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ

ਜਾਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਝਿੜਕਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਖੰਗਰ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਉਹ ਠਾਕੁਰ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਡਾ. ਜੇ. ਪੀ. ਢਾਂਡਾ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੀਖਰਾ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ, ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਟਿਕਾਊ ਹੈ?

7. ਰਾਜਾਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਰਘੁਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਲ ਭਰਾ ਹਨ। ਬਦਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਭਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ 1,2 ਅਤੇ 7 ਜੋ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨੇੜੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਖੁਮਾਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੇਤ ਦੇ ਫਾਰਮਯਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤੀ "ਖੰਗਰ" ਕਹਿ ਕੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਕਿ ਉਹ "ਠਾਕੁਰਾਂ" ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਖੁਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ 1,2 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ

ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ' ਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ।

8. ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ? ਇਹ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਚਰਾਉਣ ਲਈ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਚਰਾਉਣ ਕਾਰਨ, ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ।

9. ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਦੇ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਵੇਗਾ? ਜੇਕਰ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਨੂੰ 4 ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈਃ - (ਏ) ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰ ਦੇ; (ਬੀ) ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ; (ਸੀ) ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਅਣਉਚਿਤ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ (ਡੀ) ਲੜਾਈ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਛੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 300 ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

10. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਇੱਕ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਲੜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਮੁੱਦੇ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ। ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕੁਹਾੜੀ

ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਛੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹਥਿਆਰ ਕੁਹਾੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਇੱਕ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਪਵਾਦ 4 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 300 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਵੇਗੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ II ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

11. ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮ੍ਰਿਤਕ "ਖੰਗਰ" ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦੀ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਨਾਮ "ਖੰਗਰ" ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

12. ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ ਕਿ ਉਹ "ਖੰਗਰ" ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ "ਠਾਕੁਰ" ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ -

"ਧਾਰਾ 3 - ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾਵਾਂ - (1).....

(2) ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, -

(ਵੀ) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਸ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਹੈ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਸ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹਤ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ।

13. ਦਿਨੇਸ਼ ਉਰਫ ਬੁੱਧ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2006) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 771, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ: -

“15. ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਦੁਆਰਾ, ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੁੰਦੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ

ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ "ਖੰਗਰ"-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ।

14. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ 2 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੇਲ੍ਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ (ਆਈ. ਡੀ. 1 ਤੱਕ) ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਹ 13 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ II ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

15. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ II ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ

ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate